FOAIA

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 13. MERCURIU, 1. APRILU **1853.**

Adres'a

omagiala a Ilustritatei Sale D. eppu aluFogarasiului, data in numele diecesei, prin in. c. r. guberniu catra *Maiest. Sa c. r. apost. FRANCISCU IOSIFU I.* *)

Excelse c. r. guberniu!

Fatal'a aceea veste, care a adusu si in cunoscinti'a nostrâ infernal'a indrasnire a unui omu faradelege, carele cutezâ a redica inreutatita sa si de totu blastamului vrednic'a manâ in contra Pré-Inaltei Persóne a pré Santitei cesareo regescei si apostolicei Maiestati cá unu sacri legu si cu totulu inreutatitu, cu diavolescu cugetu de a rapi viati'a Inaltu pomenitei Maiestatei Sale, care de câtu totu aurulu si margaritariulu este mai scumpa naintea tuturoru poporeloru Imperatiei Austriace, vestea, dicu, aceea ne fericita neau fostu derimatu profundu intimele nostre, si anim'a nostra plina de durere intr'unu modru care nu se pote spune, ni o a sfasiétu.

Amaratiunea intristatei nóstre animi cu atata au fostu mai mare, cu catu erá mai próspeta memori'a aceea, câ in vér'a trecutâ ne succese a ne bucura de cea mai rara norocire de Sacratissim'a sá c. r. si apostolicésca Maiestate, cá pe angerulu lui Dumnedieu, si intru adeveru *Unsulu Domnului* sanitósu, vésululu si intregu, spre cea mai mare a tuturoru poporeloru mangaiere, si bucuria, in midloculu nostru si alu Patriei alu vedea, si alu primi; nice vre o datâ, nice batar in visu nimenui i ar fi pututu veni in minte, câ, dóra in tota lumea, cu atâta mai putinu in mitropolicea, si scaunulu Imperatiei, se pote aflá asia pecatosa manâ, care se cuteza a se redica si aiepta in contra Pré santitei persóne a Maiestatii Sale, care este singur'a nedesde, singura amóre, si desfatare a tuturoru poporeloru maritului seu sciptru supuse, si deosebitu a Natiunei nostre romane! De aci drépt'a nostra mania si urâ in contra inreutatitului cutezatoriu este cea mai mare si si eternu neuita.

Inse cerescului Parinte, si Dumnedieulu tuturoru mangaierilorù, au cautatu cu indurare spre Poporulu si mostenirea sá, nice ne au lasatu pre noi, carii singuru dela pi'a Maiestatei Sale inimâ dependemu, orfani; ci prea scumpa viatiâ a Sacratissimei Sale c. r. si apost. Maiestati, prin angerulu seu celu tare si pazitoriu, in mediloculu cei mai mari, si mai grozave primesdii, intregu nóa si lumii, ni lau tienutu! Si intru acestu tipu neau datu nóa atâta mangaiére, catâ nici o norocire d'in lume nu near fi pututu dá; adeca bucuria, si marire vecinica, care'a mai de mare pretiu este nóa, de câtu totu aurulu, si margaritariulu —, care in cea mai mare a animii bucuria ne face a striga, si a ne mari cu profetulu: Bucuranevomu de mantuirea tá, si intru numele Domnului Ddieului nostru ne vomu mari: „Acum amu cunoscutu, câ au mantuitu Domnulu pe Unsulu seu ce — viatiâ au cerutu dela tine, si i ai datu lui lungime de dile in véculu vécului. Mare e marirea lui intru mantuirea tá, marire si mare cuviintiâ vei pune preste elu. Câ vei da lui binecuventare in veaculu veacului. Veselivei pre densulu intru bucuria cu faç'a tá. Ca Imperatulu nedesduesce spre Domnulu, si intru mil'a celui prea Inaltu nu se va clati. Aflese man'a tá tuturoru vresmasiloru tei, drept'a tá se afle pe toti, cei ce te urescu pe tine." — Ps. 19. v. 5, 6, si Ps. 20. v. 4, 5, 6, 7, 8.

Si pentru aceea neamu grabitu in Cas'a Domnului dela celu mai mare pana la celu mai micu Maiestatei ceruriloru si a pamentului, pentru atâta

*) Tramisa in traductiune de pe originalulu germanu. R.

facere de bine noua facutâ, a face multiemita, si cu rugatiuni umilite la pré marele Dumnedieu, pentru reintregirea sanitatii, lunga, si aceea pré fericita, si de tota primesdia de aci incolo scut'inda viatiâ a Smei. Sale c. r. si ap. Maiestati, a Parintelui Patriei, singura nedesde a poporeloru sale, a ne ruga.

Totu aceea'si, bucuranduse, vor face tóte poṕorele, si mai alesu Poporulu nostru romanu, si deosebitu totu clerulu meu, si toti credinciosii greco-catolici ai diecesei méle — la carii facutele mele despusatiuni voru sosi — si tamieri facandu, neincetate umilite rugatiuni cu genunchele plecatu versandu, vomu strigá ne incetatu catra ceriu cu Profetulu: Dómne mantuesce pe Imperatulu, si ne audi pe noi ori in ce dî te vomu chiamá. Ps. 19, v. 9. si suntem convinsi, câ Ddieu se va indurá spre poporulu seu, si va asculta ferbintile oftari, si piele rugatiuui ale millioneloru si ale nevinovatiloru, inaintea tronului de sus'u cu lacremi versate.

Exc. c. r. guberniu! Prea umilitu darâ me rogu, cá precum prea marea dorere a totu capitului, clerului, si poporului nostru greco-catolicu, d'in nefericita intemplare a Sacratis. Maiestatii Sale, pentru atentatulu facutu asupra Personei Aceia'si Maiestati, conceputa, asia si bucuri'a cea pre mare, care o avemu, pentru câ, cá prin minune Ddieu multu pretiuit'a viatia a Aceia'si Inaltu pomenite Smei. c. r. si apost. Maiestati au pastrat'o, se Te induri inaintea tronului Smei. Sale Maiestati, ale duce, si ale incunoscinti'a; dorindu noi a veni in cunoscintia Inaltului tronu a Maiestatei Sale si aceea, cá totu clerulu si poporulu nostru romanu g.-catolicu, precum etern'a si ne combatuta credinta, si alipire in tempurile cele critice serbatoresce in façi'a lumii tronului SSmei. Sale c. r. si ap. Maiestati, Augustissimei dinastii si Casei austriace au juratu, asia acum de nou in sinceritatea animii sale jurâ, si promite aceea'si ne clat'ita si tenerima credintiosia si alipire, care in vecii veciloru va tienea. Si serbatoresce marturisesce in façi'a poporeloru tuturoru din lume, cumca clerulu si totu poporulu g.-catolicu Romanu, amiciloru Smei Sale c. r. si ap. Maiestati, precum si Augustissimei Case austriace, amicu; si inimiciloru, celu mai mare inimicu este, si va fi in veci.

Gratiei si favorei umilitu comendatu, cu cea mai umilita veneratiune si ascultare remanu
alu Exc. c. r. guberniu
Blasiu, 8. Martiu 1853
pré umilitu servu
Alexandru St. Sulucz,
eppul g.-cat. alu Fogarasiului.

INSEMNATIUNEA
unor'u plante la strabunii nostri Romani.

Dintre Urbea-mare si Margita. Era datina lá Romani a esplica apparitiunile firesci (fenomenele) precum si plantele d'in generala putere viétiala. Iupiter lá Romani, Zeus lá Greci nu insemna alt'a de catu putere vietiala, ce insemnamu noi astadi cu numele „natura". — Cei mai prudinti ai mariloru nostrii bine au sciutu, có envatiatur'a despre Iupiter debuie asé splicata. Seneca philosofu romanu in cartea despre natur'a lucruriloru cu convingere deplin'a dice: „cei intielepti bine sciu có in capitoliu, si in alte beserici nu Iupiter se vede imbrácatu in fulgeru, ci generalulu geniu, care a seditu lumea, vighiaza peste tóte si guvernéza remnulu eleminteloru, in care tóta puterea se concentréz'a, dela care depinde ordinea si cursulu lucruriloru. Pentru acea l'au numit pe Iupiter natura ca dintru acésta se incepu tóte creatiunile.

Si intru adeveru mitologi'a e o fontana ametitoria a poesiei de unde poetulu urdiesce idei, aruncandule in carti amagitóre de lume, de amore. Abia este sciintia mai interesante de catu mitologi'a in care su depuse principiile naturale si filosofice. — Strabunii nostri au insusitu Iunonei, Heraei muieri lui Iupiter, gubernatoriului Lumii, tóta aceea potere firésca, care noi o insusimu adi inriurintiei aerului, elasticitatii, e temperamentului; despre matron'a acést'a se dice có se intinde puterea ei spre partea ceriului d'in diosu spre aeru, care cresce fruptele, si avea servitori pe Horae, partile anului, si ajutorintiei acéstora au insusitu inflorirea arboriloru, cóa cerea frumenteloru, se ajutâ si de Zefiru a carui suflare lina miscá plantele, innaintá crescerea prin lacremile nóptei, — rou'a.

Onoratau Romanii pe Cibele — Gâa, adéca pamentulu estu mare si ei aducea multiamita pentru facerile de bine, có cresce hran'a omeniloru, si animaleloru, si fiindu có pamentulu singuru fórá

cáldura si umediala nu produce nimicá, acestu operatu'l atribuea strabunii nostri lui Hades adeca lui Plutone care incaldiea pamentulu. Pentru acea l'au nomitu pe Plutone binefacatoru, có au crediutu có elu e causá productiuni, si a crescerii fructuriloru naturei. Ellu a fostu nascatoriu poterei vegetatorie a remnului planteloru. Vestá insemná focu care tóte lucrurile le incaldiea spre viétia. Inriurintia umedielei o attribuiea Nimfeloru, Zineloru care dómnea peste izvóre. Ploia omnipotentului Iupiter care intre fulgere si tonete o trimitea diosu la omeni se adape pamentulu, — Radiele sórelui le au crediutu a fi operatulu unui disclinitu Zeu, a lui Apollo, adeca Zeului sórelui; asemine au crediutu có luná are mare influssu in viétiá planteloru. — Ziná lunei Greci o numiea Artemis, éro Romanii Dianna, care nutréa poterea crescatóre a planteloru, de aci vine có poporulu romanu pene astadi crede, có plantele numai in pleniluniu se potu cu successu bonu semina. Dionisos, cu altu nome Bachu, a fostu tipu a puterei lucratórie in flori si plante. Ceres o fostu unu disclinitu Zeu, care a grijitu de cócerea frumentelor, si Persefone mitologia de Proserpina e tipulu prefacerii grauntiului de granu.

In desértá credintia a Romaniloru stetea, cumcá Plutone a rapitu pe Proserpiná fiicá lui Ceres in possessiunea sa in lumea ideala, si nemángeiavera maica sa numai dupo multu tempu a sciutu unde e fata ei, si numai atatu o pututu mediloci dela puterniculu Iupiter, ca fiica ei 6 luni se pote inplini pe pamentu, ero dopó aceea intru a tata tempu se mérga in iadu.

Formosa analogia la cursulu timpului de acum, de bona sèma Proserpiná Ziná frumentului, fata lui Ceres, Zinei a inflorirei, si a inthipuirei frumentului, cu Plutóne producatoriulu tuturoru frupteloru aceea insemnéza, co greuntiu de granu debue se mérga subt pamentu, si se remaie acolo pene ce cáldura de primavéra o va renviea, si o va incaldi. —

Asemine mitologia este si despre Adonide pre care Zeii dinaintea Venerii cei iubitóre l'au ascunsu la Proserpina, acésta nevrendu alu dimittere, mai in urma Judele mare Iupiter a determinatu, ca a treia parte d'in anu se posedéza si Venere si Proserpina pe Adonide, a treia parte d'in annu sa a implinéscá Adonide unde va vré Adonide, si tempu acésta l'a datu lui Venere, si asé la ea era in 8 luni Adonide, ero subt pamentu in 4 luni. In mitologia (fabula intipuita) acesta de bona séma Adonide insémna greuntiu de granu, care in 4 luni sede in pamentu, in 8 luni in lume deschisa (Venerea posedea partea lumei de susu, Proserpina partea lumii de diosu).

Mai incolo strabunii nostri asé au opinatu, co si padurile au Zeii sei proprii, pe unulu numiea Pan, séu Faunu, enco si singurateculu arboru avea Zine aperatóre, pre care le nomiea Driadi, Hamidriadi' aceste au nascutu cu arborii, si cu ei o debuitu se si móra. — La speciali Domnedieu au consecratu deschilinite campuri, asé lunga porta Capuni numita in giurulu Romei este unu campu frumosu care lu nomiea campulu museloru, in giurulu cetatei Phlius in periferia Argolis intru un delicatu campu era o beserica pompósa numita Hebe, care o cunoscea gonitii; la Furie li au dat padurile cele intunecóse.

Mai pre urma multe arbore, si plante au fost santite la Zei singulari, se cercamu órecote:

Planta Mirtu cresce in Europà in liberu numai in Italia si in Turcia, ero aici la noi se afla in orturile unor possessori mai mari, amatori ai naturei. — In Germania in multe locuri si astadi duce mirele pe mirésia infromsetiata cu cununa de mirtu. Si decumva om cerca mai cu amenuntulu singulare le frundie ale plantei nomite, om vedé cumco multe besicutie suntu intr'ensele pline de oleu, din care frundie se storcea oleu odorosu. — Despre mirtu este fabula formosa: socia a doua a lui Teseu Imperatu, Phädra, a peretu pe fiulu Hippolitu inantea tataneseu, pentru care o debuitu sa se ascunda nevinovatu dinaintea tatanescu, si intru ascunderea acésta caii lui cei falosi l'au sdrobitu si a muritu, miscanduse in noverca sa maica cunoscintia mustratóre, si pascunduo superarea, intru órele supararei sale a strepunsu frundie de mirtu, si si a finitu viétia. — Dopo alta mitologia, mirtu s'a facutu d'in trupulu mortu alu unei formose Nimfe atticane, adeca d'in trupulu Mirsinei. — Acésta Zina o fostu amica intima Minervei Zinei resbelului; má enco in fugire, si in agilitatea luptei o si intrecea pe Minerva, pentru acea Minerva a omoritu pe Mirsina, si a seditu d'in trupulu ei unu dumetu de mirtu, si de cate ori vede Minerva dumetu de mirtu, de atatea ori si aduce aminte de intima ei pretina Mirsina. — De altmintrene mirtu nu era sancitu Minervei, ci Venerei, care intre undele marii venindu la insula Citerea, s'a ascunsu lunga unu dumetu de mirtu.

(Va urma.)

Retezatulu preste véra.

(Dupa Frati Romani d'acelasu sange.)

Fiiulu maicei mele 'n munte
Dintr'o culme de Carpati
Vede valti si dialuri multe
Din sistema acestoru frati.

Sta uimitu privindu departe
Preste vali si culmi subtiri,
Cumu sunt tóte ordinate
Stemperate de Zefiri.

Iunele 'n organu se pune
Corde 'n lira-si ordina
Pe cuvinte dulci si line
De munti i se légana:

„De frumsetia ta natura
Me suii la munti azuri,
Unde i aura mai pura,
Unde i néua pe custuri.

La azuri cu culmi petróse
Incantati de patrioti,
Ca se scapu de casi moróse
Si de omenii bigoti.

Unde-mi are campu sciinti'a
Si nu i serpele pre pomu,
Nici me musca consciinti'a;
O ce ore pentru omu!

Minte'a 'n forma fulgerului
Me aventa pintre nóri
Si fantasm'a cugetului
E mai susu ca alte ori;

Ochii-mi sbóra 'n lumea plina
Patru unghiuri strabatandu
Si vedu patria cea lina
Din tuspatru respundindu:

Salutare! salutare!
Si de trei si patru ori
Scumpa patria si mare!
O dicu mai de multe ori!

Colo 'n drépta Istru spala
Multe maluri romanesci
Si saluta cu sfiala
Mii ruine latinesci,

Candu de'a stenga mama dulce
Pintre mii barbari pasrà
Pintre fenu taiatu de falce
Natia-mi o conservà;

Er' din diosu si despre facia
Totu pasiuri, paduri se 'ntendu.
Prest' acelea alba ciatia
Ce se filtra 'n ventulu blandu.

Lacuri verdi din dile multe
Cine le va turbura?
De catu bratiele putinte,
Muntii candu voru despica!

Riuri limpedi cristaline
Susura pe vali in diosu;
Prin paduri, pin frundie fine
Sufla ventu misteriosu.

Stenca caprii de scutintia
O a concesu consiliulu santu;
Care 'n altai locuintia
Fuge arculu ce lu aventu.

Colo 'n diosu se'ntinde planulu
Celu ce fu canduva cruntatu,
Candu Iovanulu Iorgovanulu
Pre Belauru la taiatu.

Prin padure multe ierburi
Saluta sosirea mea
Si 'ntindea mii de verdetiuri,
Ca se pausedi in ea;

Ear' poienile 'nnaltimii
Bradii-mi resedea 'n pamentu
Carii 'n modu ca serafimii
Blandu me apara de ventu.

De aru sci blasianii fratii,
Cei cincidieci de consodali,
Ce viatia mi dau Carpatii:
Mi s'aru face toti rivali.

Uu! din pagina verdiosa
Soriora nu canta!
Vedi ca echo i maniósa
Aulica fa fa fa!

E mai bine mergi la stana,
Te gatesce draga mea,
Se ne dai ceva de cina:
Untu si casiu. sau ce i avea.

Ca sosesce óspe june
Dela culmea muntelui,
Ca selu ospeti pene mane
Nimfa Retezatului.

Simeone Ulpianu,
auditoru de teologia.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ꙞНСЕМНАРЕА

Хрісо́велор, ші а Dаніілор dела Бесерікȣ чеа маре din Болгарсеȣ:

(Капът.)

Nр. архівеї:	Анȣл:	Лȣна:	Zіоа:	
200	1783	Nов.	2.	Хрісов dела Іоан Алесаndрȣ ввоd. пентрȣ 8000 аспрї, dаніе.
204	1783	—	—	Dекр. прін каре се промітȣ 300 галб. челȣї че ва прinde пе Хора.
206	—	—	—	Прінцȣл Сȣцȣл ꙟнтъреште Бесерічеї din Ръшнов стъпжніреа Мȣнтелȣї Баіȣл.
207 ші 209	1785	—	—	Ꙟмператȣл dъ воіе Скеіенілор съ лȣкре месерії, тъчелърітȣл, ші Поіана.
213	1785	—	—	Хрісов dела Алесаndрȣ Константін ввоd. ꙟнтъреште Хрісо́веле векї dе 8300 аспрі, есплікъ къ ачентіа ар фаче нȣмаї 69 леї.
213	1785	—	—	Хрісовȣ dела Алесаndрȣ Маврокорdат пентрȣ Оіерї.
217	1785	—	—	Карте Domнеаскъ ка сф. Бесер. съ нȣ плътеаскъ німік пентрȣ пъшȣнеа а 400 Ої.
219	—	—	—	Хрісов. Міхаіл Сȣцȣ пентрȣ Скȣтіреа Вінъріtȣлȣї.
221	—	—	—	Інстанціе кътръ Къмаръ кȣ резолȣціе ка съ dea вамъ 1 ф. 30 кр. пентрȣ о ваdръ.
227	1787	—	—	Моші Кавалекї саȣ dат ꙟн аръndъ кȣ 55 л.
231	1789	—	—	Аръtаре dеспре авереа Бесерічеї.
235 ші 244	—	—	—	Ржndȣелї пентрȣ вама вінȣлȣї.
242	—	—	—	Холdеле сф. Бесерічі.
253	—	—	—	Ꙟнсемнареа Хрісо́велор.
257	1783	—	—	Комісіе гȣверніалъ аспра Маџістратȣлȣї ші de Він.
265	1783	Nов.	2.	Каталогȣл фȣndаторілор ші капітал. dате.
274	—	—	—	Консісторіȣл ꙟнтъреште пе репресентанції.
278	1779	—	—	Хрісов Nіколае Dімітріе ввоd. Молdавієї ꙟнтъреште чеї 8000 аспрі.
280	—	—	—	Ꙟналтȣл Dіван порȣнчеште оіле Преоцілор съ фіе ертате de оіеріт.
281	—	—	—	Zапіс de вжnzаре а ȣнор вії ꙟн оріџіне.
282	1790	—	—	Ꙟналтȣл Dіван скȣтеште погонорж̃тȣл віілор.
283	—	—	—	Консісторіȣл порȣнчеште а нȣ се сȣфері кълȣгъріце ꙟн кȣртеа Бесерічеї.
292	1794	Маї.	27.	Ꙟмператȣл опреште а се da мілъ ла сф. Мортжнт.
294	—	Іȣн.	25.	Nр. 3319 гȣвернȣл слобо́де пе Мештерії de лемнȣ съ лȣкре.
297	1795	—	—	Dекретȣл че dъ dрепт вȣнсіторілор ші кроіторілор-
	1807	Фев	16.	Ꙟн Помелнікȣ Тітопілор съ лжнгъ нȣмеле че се помеnеск, къ Dȣмітрашкȣ Раковіцъ Банȣл, фііndкъ се ꙟмормжнтъ Мȣ тъса аічї, аȣ лъсат 50 талерї пе тот анȣл ка съ о помеnеаскъ, ші съ аръ каndела ла мормжнтȣї кжт ва ціnеа слȣжба ꙟн Бесерікъ, аȣ маї dат ші 8 оdъждії Іар ла
	1810	Nов.	2.	венind фіȣсъȣ, аȣ dат 50 талерї, ші ꙟнкъ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Нр. архівеї:	Анві:	Лвна:	Ziоа:	
				20 тал. пентрв Татъсъв, каре тврі тот анії, аѣ дървіт ѫнкъ о Сфітъ, о крвче аврітъ, алте одоръ.
359	1810	Нов.	2.	Хрісов ал лві Карацеа, пріn каре сквтеште 800 de оі але Преоцілор.
378 ші 411	—	—	—	Хжртііле despre къштігареа тъчелъріілор din Првнd.
414 ші 428	1826	—	—	Контрактв кжnd саѣ кътпърат каселе de шкóлъ din Првнd — пентрв каре Гѵвернв ѫn фрвнтъ пе репрезентаціі.
420	—	—	—	Бесеріка пріітеште de ла Мъчелъріа din Првnd а 6 парте.
514	—	—	—	Маї мвлте копії de хрісóве лініте вна de алта.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ХРІСОВВЛ МЪРІЕЇ САЛЕ А DОМNВЛВЇ МОЛDАВІЕЇ АРОN ВОІВОD,

традвсъ din лімба словенеаскъ ѫn лімба ромънъ din анвл dела Хрістосъ 1595.

Ѫn Нвмеле Татълвї ші ал Фіюлвї, ші ал сфжнтвлвї dвх, треімеї чеї de о фіінцъ ші nedеспърцітъ, сінгвр робвл стъпжнвлвї меѣ Dнвлвї Dвмнезеѣ, ші мжнтвіторівлвї ностръ Іс. Хрс. а сфінтеї Треімеї d'о фіінцъ.

Іоан Аарон Ввоd din міла лві Dвмнезеѣ стъпжніторіѣ пъмжнтвлвї Молdавіеї, din а Dніеї нóстре вънъ воінцъ, din інімъ кератъ, din тоатъ а ноастръ мілъ, ші din ажвторівл лві Dnезеѣ, квм ші кв Благословенія а 3 сквпне Архіерешті, а Молdавіеї Кір Мітрофан мітрополітвл Свчавеї, Кір Нікапор епіскоп Ромапвлвї, ші Кір Марdаріе епіскоп Ръдъвцвлвї, ші dвпъ ржвна а Dніеї ноастре, фіінdкъ zіче zidіцї сфте бесерічї храм Dnезеск, ші аскvлтаці скріптвра сфінцілор апостолї, чіне ажвтъ сфтеї бесерічї свфлетвлвї съв ажвтъ; аша dаръ Dніаноастръ въжжнd оарежжнd о сфнтъ бесерікъ ѫнаінтеа четъцеї Брашовvлвї кв нвмеле Скеів, каре de оаре кареле маї наінте стъпжніторіѣ фрате ал Dомніеїнóстре Іоан Петрв ввоd, чеї zічеа Черчел, стъпжніторіѣ ал пъмжнтвлвї ші а тоатеї Внгровлахіеї с'аѣ ѫнчепвт а съ zidі ѫn нвмеле сфънтвлвї архіереѣ ші фъкъторіѣ de мінвні Ніколае, ші не пвтжнdвсъ съвжрші ѫn zілеле маї свс поменітvлвї Домнv, пентрv ачеea Dомніаноастръ въжжnd ачастъ бесерікъ ѫn zілеле ноастре несъвжршітъ, кв тоатъ стръdанія, din тоатъ інімa ші din тот свфлетвл Dомніілор ноастре ші кв ажвторівл лві Dnезеѣ о ам съвжршіт, ші о ам ѫнпоdобіто ка съ се нвмеаскъ ші Dніаноастръ Ктітор ноѣ ла ачаста маї свс скрісъ сфтъ бесерікъ; аша еаръ Dніа меа din пвтереа Dомнеzеіаскъ ам маї ѫнпоdобіт ші сфта бесерікъ кв тоате dікісвріле бесерічешті, пе лжнгъ каре маї фачем daніe, ка съ аівъ din анѣ ѫn анѣ къте 12,000 асприї, спре а съ цінеа ѫn тот анвл храмвл сфтеї бесерічї. Маї dъм ші 300 аспрі асеміnea ші преоцілор, dіаконвлвї, ші ла 4 квраторі ші 4 слвжіторі аї бесерічї, каріївор слвжі ла ачастъ сфтъ бесерікъ, ка съ аівъ пе тот анвл, квм ші кжте вn ржnd de одъжdії, каре асеміnea ѫn банї лі съ ва плъті; пентрв ачеea dар воі сфінцілор преоцї, пе каре Dnезеѣ въ ва алеце ка съ слвжіці ла жертвелнівл ачестеї сфте бесерічї, пе тоцї въ рvгъм ѫn нвмеле лві Dnезеѣ ка съ фіцї daторі а рvга пре мілостівvл Dnезеѣ пентрv сънътатеа Dніеїнóстре ші ачелор dела Dnезеѣ dървіте поъ одрасле, ші маї вжртос ші пентрv ертареа пъкателор а стрътошілор, мошілор ші а пърінцілор ноштрі, ші пентрv ертареа пъкателор а маї свс поменітvлvї ѫнчепъторіѣ zidіреї ачестеї сфінте бесерічї, Dнвл І. Петрv ввоd, ші съ се скріе ѫn сфнтвл помелнік, поменінdвсъ ла Dnезъескvл жертвелнік, ші пе тот анвл ла 6 zіле а лvнеї лві Декемвріе съ се цie праснік фъкжndвсъ ші Daніе ла сфнта бесерікъ пентрv поменіре, пънъ кжnd ва цінеа ачеастъ сфнтъ бесерікъ ші колівъ съ се факъ тот dінтрв а нóстръ мілъ, врмжnдвсъ ѫn вечії вечілор.

Ачеастъ мілъ Dnезеїаскъ есте din ѫнсвші воінца атжт а Dніілор ностре І. Аарон ввоd, кжт ші а креdінчошілор фії аї Dніеїноастре Богdан ввоd, ші креdінчошілор воіерілор ноштрії, аdекъ Пан Георгеdворнікvл църеї de жос, Пан Кжрстеа dворнікvл църеї de свс, Пан Васіліе ші Лvпвл пъркълабі Неамцвлвї, Пан Коdреа ші Ілеа, пъркълабії Ромавлвї, Пан портарівл Свчавеї, Пан Енеа постелнікvл, Пан Чомжрган спътар, Пан къмъръвл вістієрнікvл, Пан Стаматіе столнік, Пан Кочімам-

пікȣл, Пан Танасіе комісȣл. ші а тȣтȣлор кредінчошї боіарї аї ноштрі аї Молdавіеї марї ші мічї, ші dȣпъ съвѫршіреа віецеї ноастре орї кареле ва фі орѫndȣіт dела Dnezeŭ а фі ȣрмъторіȣ тронȣлȣї ностру саŭ din фамілиа ноастръ, саŭ орї каре ва алеџе Dnezeŭ а фі стъпѫніторіȣ пъмѫнтȣлȣї ностру ал Молdавіеї съ нȣ аібъ воіе а стріка ачастъ Danie а ноастръ, декѫт съ о ꙟтъреаскъ, ка ші мілостівȣл Dnezeŭ пре dѫншиї съї ꙟтъреаскъ а domni ꙟн паче ші лініште. Спре маї мȣлтъ ꙟтърїре саŭ ꙟтъріт ачеаста кȣ ꙟнсȣші печетеа Dnіеїноастре ші прін кредінчосȣл боіерїȣл Dnіеїноастре Грігоріе Кръчȣн мареле логофът саŭ скріс, ръмѫінd ші ꙟн вістіеріа ноастръ асемінеа ȣн ексемпларŭ.

Скрісам Іріміе Бъдеанȣл ꙟн Іашї ла леатȣл dела zidipea лȣміі ӡрг. Ноемвріе кн. кн. dела хс. 1595.

ІНСТРȢКЦІȢНЇ ШКОЛАРЇ.

Nemікŭ е маї кореспȣнzъторіŭ пентрȣ кȣлтȣра ȣнȣї попорŭ, каре а devenітŭ ла кȣноштінца adeвърателорŭ сале інтересе, de кѫтŭ реформеле ші стрѫнса вігіере de інстітȣціȣнеа пȣблікъ. Ne плаче фóрте а фаче кȣноскȣте пȣблікȣлȣї ші мъсȣреле че се іеаŭ din партеа adміністръціȣнеї інстрȣкціеї пȣбліче ꙟн Цéра romъне́скъ, ка алътȣрѫndȣле кȣ алтеле ші кȣ челе еmanате ꙟн аніі ачештї din ȣрmъ ꙟн патріа нóстръ, съ пȣтем траџе о паралелъ ꙟнтре непрецетъріле пентрȣ регȣларea інстітȣціȣнеї пȣбліче, d'аічї ші а чеї din Цéръ; спре каре скопŭ пȣблікъмŭ ачі din Бȣлетінȣлŭ офіціалŭ алŭ Romanіеї чееа че атінсесеръмŭ ꙟн ȣнȣлŭ din Nрії трекȣці сȣб рȣбріка Цереї romъпештї, adeкъ інстрȣкціȣніле Ефоріеї пентрȣ ꙟнвъцъторії прімарї, ꙟн ȣрmътóреле:

ЕФОРІА ШКОАЛЕЛОР.

Жȣрнал.

Ꙟн віртȣтеа Арт. 118 ші 125, din регȣламентȣл скоалелор, каре ꙟнкредінцéзъ Ефоріеї adміністрація сȣперіоръ а інстрȣкціеї пȣбліче, ші ꙟї пȣн ꙟndаторіре de а лȣа тоате мъсȣріле нечессарії пентрȣ перфектареа ші ісбȣтіреа ꙟнвъцъторілор, Ефоріа а фъкȣт ȣрmътоареле інстрȣкції, ші пȣне ꙟndаторіре тȣтȣлор інстітȣторілор din скоалеле прімаре але обсерва фъръ чеа маї мікъ абатере; de odатъ чінстітеле комітетȣрї de інспекціе сȣнт ꙟнвітате съ біне воіаскъ а adȣче чеа маї маре прівігере асȣпра ессекȣціеї презісселор інстрȣкції.

Арсаке. П. Поенарȣ. С. Босіанȣ.

Nр. 7 ан. 1853 Феврȣаріе 3.

ІНСТРȢКЦІЇ ПЕНТРȢ ІНСТІТȢТОРІЇ ПРІМАРЇ.

Тітлȣл І.

Пентрȣ Dаторііле ȣнȣї інстітȣтор.

Арт. І.

Dаторіеа прінчіпалъ а ȣнȣї інстітȣтор есте а фортіфіка ꙟн копіл сімціментȣл реліџіос, ші а'ї ꙟнтіпърі ꙟн інимъ dаторііле омȣлȣї кътре семеніїї съї, кътре пъринцї, кътре гȣверн; ꙟн сфѫршіт але ꙟнсȣфла ideea орdінеї, каре есте о конdіціе нечесаріе пентрȣ есістенца лȣмеї морале, фісіче ші політіче.

ІІ.

Інстітȣторȣл нȣ ва пеrde din веdере, къ есемплȣл съȣ есте чеа маї бȣнъ ꙟнвъцътȣръ че поате dа сколарілор пентрȣ ꙟнdепліпіреа dаторіілор лор.

ІІІ.

Інстітȣторȣл авѫнd міссіеа de а кȣлтіва нȣ нȣмаї ꙟнцелеџереа, dар ші інима тінерімеї, ва профіта de тоате оккассііле фаворавіле, ка съ'ї ꙟнсȣфле сімтіменте de оноаре ші de ȣманітате.

ІV.

Ва dа чел маї маре респект аȣторітъцілор че dіріг інстрȣкціȣнеа пȣблікъ.

V.

Ва авеа ꙟнгріжіре неаdормітъ деспре тот чееа че прівеште обічеіȣріле ші сънътатеа копіілор — нȣ ва авеа нічї оdатъ фаміліарітате кȣ еї — се ва ферï de а'ї тȣтȣі, але dа пȣмірї інжȣріоасе саȣ алтеле, de кът нȣмеле лор пропрії — нȣ се ва лъса нічї оdатъ мѫніеї; ші ва ꙟнсоці тот d'аȣна лініштеа ші блѫndецеа кȣ статорнічіа ші северітатеа.

VІ.

Ꙟн сфѫршітȣ інстітȣторȣл прімаріȣ съ нȣ піаргъ din веdере, къ есерсъ о фȣнкціе сакръ, къ есте ꙟнсърчінат а dа чеа d'ꙟнтъїȣ кȣлтȣръ ꙟнцелеџереї ші інимеї омȣлȣї, кȣлтȣръ de ла каре аdессеа атѫрнъ соарта інстрȣкціеї сȣперіоаре, ші къ есте респонсабіл ꙟнаінтеа лȣї Dȣмнезеŭ ші а оаменілор de стареа інтелектȣалъ ші моралъ а жȣнімеї.

Тітлȣл ІІ.

Конdіціїле de аdміссібілітате ꙟнтр'о скóлъ.

VІІ.

Nȣ се вор пріімі ꙟнтр'о скоалъ прімаръ копії маї мічї de анї шапте — кѫці трек de анї 15 се пот пріімі, dар се вор пȣне пе о банкъ deoсебітъ.

VІІІ.

Нічї ꙟнтр'о скоалъ прімаръ de бъеці нȣ се пот пріімі копії de сексȣл феменін.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IX.

Пентрȣ челелалте кондiцiї de admiссiбiлitате се вор обсерва Арт. 164 -167 din регȣламентȣл скоалелор. Пе лѫнгъ ачестеа iнстiтȣтореле се ва асiгȣра пе кѫт ꙟї ва ста прiн пȣтiнцъ къ копiлȣл нȣ аре вре о боалъ вътъмътоаре лiнiштеї шi сънътъцеї челорлалцї копiї.

Тiтлȣл III.

Despre локалȣ.

X.

Iнстiтȣтореле классеї сȣперiоаре ва ꙟнгрiжi ка локалȣл скоалеї съ фiе ꙟн чеа maї бȣнъ старе de кȣръцenie; odъiле съ фiе ȣdате шi скȣтȣрате ꙟн тоате zileле. Аерȣл се ва ꙟноi adeсеа, de ачеea ꙟн iнтервалȣл de timп че деспарте ȣн кȣрс de алтȣл се вор deскide ферестреле кiар ꙟн timпȣл de iарнъ.

Тiтлȣл IV.

Despre ꙟнвъцътȣрї.

XI.

Iнстiтȣторȣл прimарiȣ ва авеа неꙟнчетат ꙟн bedere къ metoada ланкастерiанъ пе лѫнгъ ꙟнлеснiреа ка ȣн сiнгȣр профеcор съ поатъ ꙟнвъца ȣн нȣмър mаре de сколарї, аре maї вѫртос de скоп а ꙟнсȣфла копiiлор ideea орdinеї шi а diсчiплiнеї; de ачеea iнстiтȣторȣл ва есекȣта ачеастъ metoadъ ꙟнтокmaї dȣпъ кȣm i с'а арътат de Ефорiе, фъръ а фаче чеа maї mikъ абатере. Dака ꙟнсъ ва кȣноаште din ꙟнчеркаре, къ ачеастъ metoadъ поате лȣа ꙟнбȣнътъцiрї, ва сȣпȣне Ефорiеї обсервацiiле сале deспре ачеаста.

Despre челелалте стȣdiїрї се ва обсерва кȣ рiгороссiтате програma датъ de Ефорiе.

XII.

Iнстiтȣторȣл ва ꙟнгрiжi ка лектȣра съ фiе кȣратъ, ва denpinde пе копiї а'шi da сокотеала de чеea че чiтеск, шi ле ва есплiка сенсȣл zічерiлор шi ал фраселор.

XIII.

ꙟнвъцътȣра калкȣлȣлȣї требȣе съ фiе deскȣркатъ de орї че теорiе преа абстрактъ: iнстiтȣторȣл ва da сколарiлор нȣmaї теорiеа нечесарiе ла практiка операцiiлор, шi се ва сiлi съ deслеце кѫт се ва пȣтеа maї mȣлте проблеme.

XIV.

Iнстiтȣтореле ва есерса пе сколарї съ imiте modeлеле de скрiптȣръ че лi се daȣ, ва ꙟнгрiжi ка сколарiї съ се конформе кȣ есактiтате кȣ прiнчiпеле че ле ва da асȣпра посiцiеї трȣпȣлȣї, цiнереї кондеїȣлȣї шi асȣпра фортъреї шi пропорцiеї лiтерелор.

XV.

Iкоана лȣї Iсȣс Хрiстос ва фi пȣсъ ꙟн фiекаре класъ ꙟн фаца копiiлор.

XVI.

ꙟн фiе-каре класъ dimineaца шi сеара се ва фаче о рȣгъчiȣне: Dimineaца Татъл ностръ, шi кȣ сiмболȣл кредiнцеї, iар сеара, рȣгъчiȣнеа de сеара din Манȣалȣл de рȣгъчiȣнї партеа II.

XVII.

ꙟн класа III. шi IV. се ва чiтi ꙟн тоате zileле кѫте о парте din Еванцелiеа Dȣmiнiчеї вiiтоаре, шi сѫмбъта се ва речiта тоатъ Еванцелiеа.

XVIII.

Iнстiтȣторȣл ва авеа ꙟнгрiжiре, ка копiї ꙟн timпȣл рȣгъчiȣнеї съ стеа кȣ чеа maї mаре евлавiе, dѫнд есемплȣ ел ꙟнсȣшi.

XIX.

ꙟн жȣdеце, iнстiтȣторȣл ва dȣче ꙟн тоате Dȣmiнечiле пе копiї ла бесерiкъ ка съ аскȣлте сф. лiтȣргiе. (Ва ȣрma.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DȣÓE ЛОКȣРЇ.

Стаȣ ... кȣцетȣ кȣ minteamї ла черiȣ ꙟнълцатъ,
Окimї dȣпъ dѫнса iї ръdiкȣ ꙟndатъ;
Meditȣ de вiртȣте, de сънта dрептате,
De moралъ, бȣнъ рї че сȣнт фертекате;
Ме коборȣ d'аiчїа сȣб пъmѫнтȣ, сȣб каре
Nemikȣ нȣ се bede, de ꙟнтȣнекаре;
Фȣгȣ d'аколо ꙟнсъ, къ 'н а mеа вiеацъ
Тóте сȣферȣ лесне, нȣmaї нȣ воiȣ чеацъ...
Ме ꙟншiрȣ d'а лѫнгȣлȣ ꙟн алта натȣръ;
Dар' окimї вѫdȣ їаръ, че тотȣ maї вѫзȣръ:
Iче пêагра крimъ, колеа bанiтате.
Споiȣ шi de вѫртȣте, лецї преварiкате;
Iче плѫнце dрептȣлȣ ꙟнтр'о miсерiъ,
Колеа maлiцiосȣлȣ съ 'нгѫмфъ 'н mѫndрiъ;
Iче нêоmenia рѫdiкъ сȣсȣ армъ
Шi бътѫndȣ dрептатеа кȣ тотȣлȣ о сфармъ....

I. P.

Редактор' респȣнzъторiȣ
IАКОБ МȣРЪШАНȣ.

Edicinnea шi тiпарiȣл лȣї
IOANE ГЪТТ.